

Sandor DOBAI

Aalmoezenier van de Hongaarse katholieke gemeenschap

Zijn leven leest als een boek vol plotwendingen: een Hongaarse tiener die in de oorlogskampen belandt, als bij wonder gered wordt, in België gedropt wordt en daar al zestig jaar priester is tussen de mensen, als aalmoezenier voor de Hongaren in de Benelux. „Ik heb alles te danken aan de Voorzienigheid en aan mijn pleegouders”, zegt Sandor DOBAI (86).

‘Priester, tolk, helper, vriend, broer en vader’

Jan COLLA

Tijdens het interview krijgt Sandor DOBAI een telefoontje in het Frans: of hij een Hongaarse dame kan opzoeken in het ziekenhuis, ook al heeft die zich wat afgekeerd van de Kerk? „Geen probleem. Dan kom ik niet als priester, maar als Hongaarse vriend.” Zijn bewogen leven in een notendop is dat: „Ik wilde altijd gewoon maar priester, vriend, tolk, sociale helper, vader en broer zijn.”

– Wat was uw achtergrond in Hongarije?

Ik werd in 1927 geboren in het dorpje Kony, waar mijn ouders een boerderij hadden. Mijn broer Ferike was twee jaar jonger, maar hij leefde amper zes maanden. Mijn moeder was dertig toen ze stierf aan een longziekte, in 1943 stierf ook mijn vader. Als weeskind werd ik opgevoed door mijn grootouders. Tijdens de schoolvakanties verbleef ik in het gezin van mijn oom. Hun vier kinderen zijn als broers en zussen voor me. In 1940 werd ik toegelaten tot het kleinseminarie in Győr. Daar volgde ik priesterstudies tot 1944. Op de laatste dag van dat jaar werd ik opgevoerd om in Duitsland te gaan werken.

– U overleefde een wekenlange voettocht, een treinreis naar de barakkenkampen en een periode als gevangene. Hoe spartelde u erdoor?

Met zowat 150 jongens van ons dorp, scouts tussen zestien en negentien, werden we weggevoerd. We waren te jong om dat drama te begrijpen. In zo’n situatie zijn je gedachten ook niet dezelfde als in een regulier leven. We dachten slechts aan het allernoodzakelijkste: eten. Wij waren jongelingen, speelden met een rugbybal van de Amerikanen. We hadden te veel afleiding om diep na te denken. Ouderen met meer levenservaring stonden daar meer bij stil. Zij hadden het moeilijk. Ik kon er beter mee omgaan en af en toe zelfs lachen, ook met onze miserie.

– Welke levenslessen draagt u mee uit de oorlogskampen?

Ik leerde er elke nationaliteit te waarderen. Ik had er vrienden uit alle landen. De meeste Hongaren zijn heel kritisch over buurlanden als Roemenië of het vroegere Tsjecho-Slowakije. Daar kan ik niet meer aan meedoen. Je kunt geen cultuur in haar geheel verwerpen of ophemelen. Ik waardeer iedereen, ik zet niemand zomaar opzij. Een andere les is dat ik mijn weg in het leven sindsdien wat makkelijker vind. Wat er ook gebeurt, ik kan altijd zeggen: „Ik had het al slechter.”

– Hoe belandde u in België?

Op 28 februari 1946 om 14 uur kwam een vriendelijke, jonge missiepater met rosse baard uit het kantoor van de kampoverste. „Sie sind frei”, zei hij. „U gaat vrijuit.” Nooit vergeet ik die woorden. Het bleek pater Dens te zijn, die op de lijst had gezien dat ik studeerde aan het seminarie. Hij nam bijna veertig jongeren mee naar Schilde bij Antwerpen. Daar leerde ik de Hongaarse aalmoezenier Frans Lakatos kennen. Samen met twee anderen besloot ik voort te studeren aan het seminarie in Luik.

„Goed, maar jullie kunnen niet alleen in de wereld staan”, zei Lakatos. „Jullie hebben pleegouders nodig.” Pater Dens nam ons mee in zijn Amerikaanse jeep. De eer-

„De cirkel is rond: vroeger deed ik vooral doopsels en huwelijken, vandaag begrafenissen”

ste halte was Genk, de kruidenierswinkel van de familie Sniijkers-Moors met hun zoon-priesterstudent Laurens. Moeder Aldegonda – Gonneke – kwam buiten en bekeek ons. „Ik wil die kleine”, zei ze. Ik werd hun tweede zoon.

Mijn eerste benoeming kreeg ik als kapelaan in Bressoux, een voorstad van Luik. Ik werd er als *petit vicair* aalmoezenier van de scouts, gaf catechese, deed veel huisbezoeken. Na twee jaar hadden ze in de Limburgse mijngemeenten een priester nodig voor de vreemdelingen. Zo belandde ik in Winterslag, in een parochie met 29 nationaliteiten.

– In 1956 brak de revolutie uit in Hongarije. Was dat opnieuw een keerpunt in uw leven?

De bisschop van Luik, mgr. Van Zuylen, riep me terug naar Luik, waar vijf kazernes waren klaargemaakt om zesduizend

Sandor Dobai: „Laat mij maar meeleven met mijn mensen.” © Rudi Van Beek

vluchtelingen op te vangen. Telkens wanneer er een trein aankwam, ging ik hen opwachten. Die mannen staken hun hoofd door de ramen en ik vroeg in het Hongaars of er mannen van mijn dorp bij waren. Zo voelden ze zich enigszins thuis en ze gingen me vanzelf beschouwen als hun aalmoezenier. Sindsdien ben ik dat officieel, voor de katholieke Hongaren in de Benelux, tot op de dag van vandaag.

– Wat houdt uw werk als aalmoezenier vandaag concreet in?

Ik doe nog geregeld de mis in Genk, Eindhoven, Eupen, Verviers, Luik, Charleroi, Hoi en Luxemburg. Vooraf komen we bij elkaar, na afloop eten we soms samen. In de week zoek ik mijn Hongaren thuis op, of ga ik op ziekenbezoek en zij brengen op zondag bij manier van spreken een tegenbezoek aan Onze-Lieve-Heer in de mis.

Vier keer per jaar verzend ik een brief van tien bladzijden in het Hongaars naar duizend adressen. Dat is hun parochieblad, met de vieringen, personalia, nieuws én moppen. Ik ken ze allemaal, mijn Hongaren. Ik bereik vooral de ouderen, de jongere generaties zijn helemaal ingeburgerd. De cirkel is nu rond: vroeger was ik vooral bezig met doopsels en huwelijken, vandaag zijn het overwegend begrafenissen.

– U bent nu 86, met een bewogen leven achter de rug. Hoe lang gaat u nog door?

Wie weet hoelang de Heer me nog geeft? Laat me maar zo lang mogelijk meeleven met mijn mensen en doen wat ik kan voor hen. Ze vragen in Hongarije of ik terugkom, maar dat gaat niet meer. Zeventig jaar ben ik er weg, ik hoor hier thuis. Nooit vroeg ik me af wat er later gebeurt. God zal het ons wel tonen.